

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Факультет політичних наук

Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

**БЛИЗЬКОСХІДНА ПОЛІТИКА ІЗРАЇЛЮ
У ПОСТЫПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД**

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконала:

Студентка VI курсу, групи 691-м
спеціальності 291

«Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Мустіпан Вікторія Олексіївна

Керівник: д. і. н., професор, завідувач
кафедри міжнародних відносин та
зовнішньої політики

Тригуб Олександр Петрович

Миколаїв – 2020 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Сучасна система міжнародних відносин перебуває в перехідному стані, в ній переплітаються і взаємодіють традиційні, багатовікові сили і закономірності, нові фактори та тенденції, які відрізняються безпрецедентною динамікою свого розвитку, складністю і багатовекторністю. Дослідники дають суперечливі оцінки сучасній системі міжнародних відносин. Одні бачать в сучасному світі торжество ліберально-демократичної моделі, вірячи в перспективу глобального світового порядку, інші - перспективу планетарних соціологічних катастроф і ймовірність «зіткнення цивілізацій». Але всі фахівці звертають увагу на геополітичні аспекти міжнародних відносин.

Актуальність теми дослідження обумовлена потребою глибшого, і предметного розуміння процесу розвитку сучасних міжнародних відносин в Близькосхідному регіоні, з огляду на те, що Близький Схід як раніше був, так і залишається одним із центрів світової уваги і перетину інтересів. А Держава Ізраїль поряд з Туреччиною є провідною країною регіону. Це дослідження важливе і в зв'язку з динамічністю політичних процесів, що відбуваються в регіоні і всередині Ізраїлю протягом останніх 30 років.

Об'єктивний підхід до аналізу подій конфліктної близькосхідної зони, обумовлених діями Ізраїлю, бачиться корисним для справедливого сприйняття Ізраїльської зовнішньої політики в регіоні і оцінки можливостей прогнозування розвитку відносин між Ізраїлем і оточуючими його мусульманськими країнами.

Також актуальність досліджуваної теми полягає і в тому, що звернення до історичних аспектів дає можливість найбільш повно оцінити зміст сучасної політики Держави Ізраїль, розкрити внутрішні механізми формування зовнішньополітичного курсу єврейської держави. Знання цих загальних принципів сприяє виробленню об'єктивних оцінок подій. Особливості існування Ізраїлю давно привели до послідовного стирання межі між внутрішньою і зовнішньою політикою і змусили ізраїльську еліту міняти

принципи, які визначали зовнішньополітичний порядок денний Держави Ізраїль раніше.

Актуальність даної роботи визначається наявною гостротою міжнародно-політичного становища на Близькому Сході в цілому і в досліджуваних зонах розвитку конфліктів.

Об'єктом дослідження є близькосхідна політика Ізраїлю у постбіполярний період.

Предметом даного дослідження є особливості близькосхідної політики Ізраїлю у постбіполярний період.

Хронологічні межі охоплюють період з 1991 року по сьогоднішній день. Нижня межа – 1991 рік – пояснюється закінченням холодної війни, що призвело до початку нової розстановки сил у світі. Політика держави Ізраїль по відношенню до країн регіону будувалася в біполярний період з урахуванням підтримки з боку СРСР агресивно налаштованих проти Ізраїлю арабських країн і терористичної ОВП. Ліквідація біполярної системи світоустрою привела до лібералізації політики позбавлених радянської підтримки арабських країн щодо Ізраїлю і, відповідно, до зміни зовнішньої політики Ізраїлю в регіоні. Верхня межа пояснюється сучасністю.

Територіальні рамки дослідження включають Близькосхідний регіон.

Мета роботи полягає у дослідженні потенціалу близькосхідної політики Ізраїлю у питаннях близькосхідного врегулювання.

Відповідно до мети, було сформульовано такі **завдання**:

- охарактеризувати стан наукової розробки проблеми та її джерельну базу;
- розкрити понятійно-категоріальний апарат, методологію та методи дослідження;
- проаналізувати проблеми та перспективи розвитку ірано-ізраїльських відносин;

– дослідити вектори взаємовідносин Ізраїлю з країнами близькосхідного регіону, зокрема з Туреччиною, Єгиптом та країнами Аравійського півострову.

Методи дослідження. У процесі дослідження автором були використані такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування, узагальнення та групування. Серед спеціально-наукових методів слід виокремити системний, історико-порівняльний, порівняльно-концептуальний (компаративний), проблемно-хронологічний метод, а також метод зовнішньополітичного прогнозування.

Наукова новизна отриманих у процесі дослідження результатів полягає у тому, що у магістерській роботі:

- отримала подальшої систематизації історіографія проблеми та джерельна база дослідження;
- було здійснено аналіз близькосхідної політики Ізраїлю у пост біполярний період з припущенням низького рівня впливу фактору міжконфесійних суперечностей;
- проаналізовано проблеми та перспективи розвитку ірано- ізраїльських відносин;
- здійснено комплексне дослідження історичних передумов формування близькосхідної політики та розкрито їх;
- досліджено вектори взаємовідносин Ізраїлю з країнами близькосхідного регіону, зокрема з Туреччиною, Єгиптом та країнами Аравійського півострову.
- охарактеризовано ініціативи США щодо взаємодії в боротьбі з міжнародним тероризмом у регіоні.

Практичне значення полягає у тому, що роботу написано в наукових та навчальних цілях, і адресовано студентам гуманітарних факультетів. В подальшому дана робота може використовуватись для отримання даних викладачами, аспірантами та студентами в науково-дослідницьких та

навчальних цілях, зокрема при вивченні курсу «Історія міжнародних відносин», «Країнознавство», та інших спецкурсів.

Апробація результатів дослідження відбулася на 2-х науково-практичних конференціях, зокрема XII Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів і молодих учених «Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність» (м. Миколаїв, 24-25 травня 2019 р.). Міжнародна науково-практична конференція «Аркасівські читання» (м. Миколаїв, квітень 2020 р.) та публікація статті у журналі «Молодий вчений» (квітень 2020 р.).

Публікації. За темою дослідження було опубліковано двоє тез та стаття, а саме:

1. Мустіпан В. О. Ядерні амбіції Ірану як загроза існуванню Ізраїлю // Південна Україна у міжнародних відносинах: історія та сучасність. Миколаїв, 2019. С 40-44

2. Мустіпан В. О. Передумови створення близькосхідної політики Ізраїлю // Аркасівські читання. 2020

3. Мустіпан В. О. Вороги з вигодами: як Ізраїль та монархії Перської затоки працюють разом // Молодий вчений. Миколаїв, 2020.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. загальний обсяг її становить 157 сторінок, з них основного тексту – 139 сторінок. Робота складається з вступу, трьох основних розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та літератури (125 найменування українською, англійською та російською мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, територіальні та хронологічні межі, методологію та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення дослідження та структуру роботи.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження близькосхідної політики Ізраїлю у постбіполярний період» подається аналіз стану наукової розробки та джерельної бази, проаналізовано понятійно-категоріальний апарат, принципи, підходи та методи дослідження проблеми. Розділ включає в себе три підрозділи.

У підрозділі 1.1. «Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження» Автором з'ясовано, що використану для написання роботи літературу доцільно розподілити на кілька груп. Першу групу складають сайти МЗС та офіційні сайти урядів країн та міжнародних організацій. Друга група представлена офіційними документами, такими як План ООН по розділу Палестини, прийнятий 29 листопада 1947 резолюцією №181 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Також, було детально проаналізовано статuti ООН та НАТО. До третьої групи можна віднести інформацію зі ЗМІ, офіційні виступи державних діячів. Яскравим прикладом є Махмуд Ахмадінежад, іранський політичний і державний діяч. Було проаналізовано такі засоби масової інформації, як BBC News Україна, NBC, The New York Times, The Israel Project, центр новин ФАО, журнал «Партнер», Радіо Свобода, Новий День та ін.

Серед українських дослідників дослідженням цієї проблематики займається Р. Калитчак, А. Захарченко, М. Липяцька, А. Кудряченко, О. Кошпель, А. Захарченко. Серед російських дослідників виділимо М. Попова, А. Постнікова, Р. Рібакова, І. Масюкова, Ю. Свешникова, С. Багдасаров. Найбільш активно це питання досліджують західні вчені, особливо представники ізраїльської та американської школи: Б. Рейч, К. Браун, С. Шпигель, А. Лиель, Я. Кац, Дж. Ларон, Р. Коен.

У підрозділі 1.2. «Понятійно-категоріальний апарат дослідження» головною категорією роботи виступає поняття «регіональна політика», «постбіполярна система» та «міжнародні відносини». Але так як воно має комплексний характер, розкриття його значення здійснювалося шляхом використання методології системного підходу, а також висвітлення таких понять як «регіон», «безпека» тощо.

У підрозділі 1.3. «Методологія дослідження» з'ясовано, що дослідницька робота виконана на основі системного, структурно-функціонального, компаративного, інституційного підходів. Методологічним підґрунтям даної роботи стали принципи об'єктивності, історизму, системності, термінологічний принцип, а також принципу сходження від абстрактного до конкретного. У роботі було використано головні загальнонаукові методи дослідження та спеціальні методи дослідження міжнародних відносин. Серед загальнонаукових методів такі, як аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування та узагальнення, групування. Для розв'язання визначених наукових завдань і всебічного вивчення поставленої проблеми були застосовані системний, історико-порівняльний, порівняльно-концептуальний (компаративний), проблемно-хронологічний метод, а також метод зовнішньополітичного прогнозування. Застосування широкого спектру методів дослідження, а також принципів та підходів дозволяє розв'язати поставлені у роботі завдання та розкрити тему дослідження.

У другому розділі «Іран та Ізраїль в сучасній системі міжнародних відносин» розглянуто численні аспекти історичні, політичні, етнонаціональні і релігійні, що вплинули на взаємини між Ізраїлем та Іраном в короткий історичний період, що охоплює другу половину 20 століття і останні 20 років, з акцентом на вектор їх розвитку в постбіполярний період.

У підрозділі 2.1 «Особливості взаємовідносин між Іраном та Ізраїлем» проаналізовано взаємодію Ісламської республіки Іран та Ізраїлю на сучасній міжнародній арені. Виявлено, що з початку існування держави Ізраїль, Іран не приймав участі у арабо-ізраїльській війні. Зовнішня політика

держав стала помітною у співпраці країн у сфері оборони і безпеки. У 1960-х роках між Іраном та Ізраїлем було укладено таємну угоду про обмін політичною і військовою інформацією. Ізраїль брав активну участь в підготовці особового складу іранської армії, поліції та Міністерства державної безпеки САВАК. Але, 1981 року Іран відкинув план створення Палестини на Західному березі річки Йордан. Іран став заявляти, що Палестина повинна бути створена в колишніх межах і присутність там Ізраїлю підриває інтереси всього ісламського світу. Наступні президенти Ірану пропагували негативне ставлення до Ізраїлю, і вибудовували свій політичний курс в антиізраїльському дусі. На цьому ґрунті Іран обзавівся союзниками в особі Лівану, Палестини, Сирії, Туреччини і інших арабських країн. І наступного року почалася ірано-ізраїльська війна. 1988 року війна закінчилася нічиєю. На цьому тлі на початку 2000 років США охоче підтримали Ізраїль і привернули увагу МАГАТЕ до дій Ірану. І вже 2003 року Іран підписав Догові про нерозповсюдження ядерної зброї у Відні в Штаб-квартирі МАГАТЕ. З цього моменту світове співтовариство було втягнуто в обговорення Іранської ядерної програми. Цей документ дає МАГАТЕ можливість погодитися із здійсненням ядерних програм Ірану. Іран продемонстрував повну відкритість своїх дій щодо міжнародних зобов'язань.

Парламент Ірану досі не ратифікував протокол, тому Іран не вважає себе зобов'язаним звітувати перед інспекторами МАГАТЕ.

У підрозділі 2.2. «Проблеми та перспективи розвитку ірано-ізраїльських відносин» з'ясовано, що Ізраїль та Іран мають діаметрально протилежні зовнішньополітичні пріоритети. Зовнішньополітичний пріоритет Ірану - агресивно наступальна політика тоталітарної ідеології та нетерпимості до світськості і інших течій в ісламі, ніж шийтське вчення, а також прагнення до регіонального геополітичного лідерства з розширенням зон свого впливу. На основі антизахідної риторики. Зовнішньополітичний пріоритет Ізраїлю має два основних аспекти - перший, це політика побудови неконфліктних відносин і релігійної терпимості, в значній мірі заснована на

необхідності забезпечення власної безпеки і пов'язаного з цим утримання потужної армії оборони, другий - тісне політичне співробітництво з країнами, що мають демократичний устрій їх політичних систем.

Проаналізовано сценарії розвитку відносин між двома країнами. Перший, позитивний сценарій: вирішення конфлікту між Іраном та Ізраїлем мирним шляхом. Даний сценарій можливий за умови, якщо Іран насправді перестане займатися розробкою ядерної зброї. Другий, нейтральний сценарій: невирішеність конфлікту між Іраном і Ізраїлем. Третій, негативний сценарій: військовий конфлікт між Іраном та Ізраїлем.

У третьому розділі «Вектори розвитку взаємовідносин Ізраїлю з країнами близькосхідного регіону» проаналізовано формування близькосхідної політики Ізраїлю та зовнішню політику Ізраїлю з Турцією, Єгиптом, а також із країнами Перської затоки у постбіполярний період.

У підрозділі 3.1. «Передумови формування близькосхідної політики Ізраїлю» виявлено, що сучасна стадія формування держави Ізраїль бере свій початок в ХІХ столітті, коли після хвилі погромів, що прокотилася по всій Російській імперії. Чисельність євреїв на початку ХХ століття в Палестині була в рази меншою, ніж арабів, і ішуви були змушені створити власні сили самооборони. До 20-го року ХХ століття населення ішува стало достатнім для створення військової організації Хагана, що проіснувала в умовах підпілля до 1948 року і стала основою для майбутньої Армії оборони Ізраїлю.

Через 4 роки після закінчення Першої світової війни - в 1922 році Ліга Націй видала Британській Імперії мандат на тимчасове управління територіями Близького Сходу, які входили до Першої світової війни до Османської Імперії. Керуючи Палестиною, британці розвивали на цій території інфраструктуру, велося будівництво доріг, розвивалася промисловість, в тому числі виробництво зброї і мануфактури. Під час Другої світової війни на території Палестини виробляли зброю для країн антигітлерівської коаліції під керівництвом британської адміністрації.

У 1947 році британський уряд заявив про своє бажання відмовитися

від мандата на Палестину, аргументуючи це тим, що він не здатен знайти прийнятне рішення для арабів і євреїв.

У після-мандатній Палестині ішов до 14 травня 1948 року формував інститути державності на принципах самоврядування, а найбільші сили йшли на створення форпостів захисту від войовничих в той час арабів.

У підрозділі 3.2. «Турецький вектор – від дружніх відносин до конфліктного стану» виявлено, що взаємини з Турецькою республікою за останні 30 років багато разів зазнали змін від дружніх до холодних і навіть відверто ворожих. У 1996 році між Туреччиною та Ізраїлем було укладено Договір про взаємну торгівлю та скасування мита на більш ніж 200 товарів, що дозволило збільшити товарообіг між країнами в 4 рази за 10 років. Туризм між країнами багаторазово зріс. Військове співробітництво і співпрацю в питаннях безпеки стали одними з найбільш гармонійних у світі.

Однак з приходом до влади в Туреччині партії справедливості і розвитку Реджепа Ердогана в країні відродилась антиізраїльська риторика і до 2009 року відносини між країнами перейшли в конфліктну фазу.

У підрозділі 3.3. «Єгипетський вектор – від конфліктних відносин до мирної угоди» автором дослідження, що незважаючи на те, що до початку 90-х років між Єгиптом і Ізраїлем вже більше 10 років існував мирний договір, відносини між двома країнами були в стані замороженого конфлікту, який в пресі частіше іменували як «прохолодний мир». Однак і в цей період між країнами були хвилі потепління відносин: з вступом на посаду прем'єр-міністра Ізраїлю Шимона Переса відносини з Єгиптом стали значно покращуватися, і в 1985 році Єгипет відвідало 60 тисяч ізраїльських туристів. Держави налагодили співпрацю в наукових областях і реалізували ряд спільних проектів в галузях сільського господарства, мореплавства і охорони здоров'я. Ще більш холодними відносини стали після Єгипетської революції 2011 року, коли ізраїльські дипломати змушені були покинути Єгипет після атаки революціонерами будівлі посольства Ізраїлю. Рівно через 4 роки після цих подій 9 вересня 2015 року посольство Ізраїлю в Каїрі знову почало

функціонувати. До моменту остаточної розблокування посольства 29 серпня 2017 року дипломатична місія змушена була ще раз покинути Єгипет через загрозу життю її співробітників. З серпня 2018 року відносини між країнами зупинилися в форматі добросусідських і продовжують розвиватися в цьому напрямку.

У підрозділі 3.4. «Аравійський вектор – від невизнання Ізраїлю до встановлення офіційних відносин» висвітлено проблему боротьби з тероризмом, питання безпеки та налагодження напівофіційних відносин Ізраїлю з країнами регіону. Пріоритетною для Ізраїлю є політика неприєднання поряд зі стратегічним партнерством з НАТО та формування міцних власних збройних сил, військової та аналітичної розвідок. Також значно важливими чинниками зовнішньої політики є створення двосторонніх систем безпеки та спільних антитерористичних заходів з країнами Перської затоки без їх формального затвердження урядами Ізраїлю та його ситуативних партнерів, військово-технічна й інтелектуальна підтримка з боку США, статус Ізраїлю як «союзника США, який не є членом НАТО» і територіальний статус-кво, що склався після Арабо-ізраїльських воєн 40х-90х років минулого століття.

У **висновках** узагальнено головні результати поведеного дослідження:

1. З'ясовано, що джерельна база є достатньо репрезентативною для реалізації поставлених у дослідженні завдань. За видовою ознакою походження джерельна база дослідження була розділена автором на чотири групи: *першу групу* склали сайти МЗС та офіційні сайти урядів країн та міжнародних організацій, до *другої групи* увійшли офіційними документами (статут, резолюція, договір); *третья група* джерел - інформація зі ЗМІ, офіційні виступи державних діячів. Наявні джерела створюють достатні можливості для розкриття основної мети та завдань кваліфікаційної роботи.

2. Визначивши понятійно-категоріальний апарат дослідження та дослідивши поняття «*зовнішня політика*», «*регіональна політика*», «*конфлікт*», «*безпека*», «*регіональна безпека*» та «*постбіполярна система*»,

автор дійшов висновку, що сучасна теорія міжнародних відносин схиляється до тези про складність детального визначення змісту категорії «зовнішня політика». В той же час загально визнаним є те, що зовнішня політика має комплексний характер, а її завданнями є: просування національних інтересів; встановлення й підтримання впливу на інших міжнародних акторів; здобуття вищого місця в ієрархії учасників міжнародних відносин. А висвітлення факту диференційованості держав світу та виокремлення їх груп за критерієм могутності є одним із найважливіших питань теорії міжнародних відносин.

3. В рамках даної роботи було проаналізовано взаємодію Ісламської республіки Іран та Ізраїлю на сучасній міжнародній арені. Зовнішня політика держав стала помітною у співпраці країн у сфері оборони і безпеки. У 1960-х роках між Іраном та Ізраїлем було укладено таємну угоду про обмін політичною і військовою інформацією.

Виявлено, що обидві держави Ізраїль та Іран прагнуть домінувати на Близькому Сході і відкрито заявляють про свої недружні наміри один до одного. На жаль, на цьому етапі розвитку відносин між Ізраїлем та Іраном не уявляється перспектив їх поліпшення, а навпаки - взаємини будуть ставати все більш конфліктними через відмову Ірану від розробки ядерної зброї, що, до речі, вже призвело до виходу з «Іранської Угоди» спочатку США, а потім і самого Ірану. Продовження ядерної програми Ірану несе в собі смертельну небезпеку для держави Ізраїль, що не може не змусити Ізраїль бути більш непримиренним до зовнішньої політики Ірану, до того ж відкрито підтримує ворогуючі з Ізраїлем терористичні організації ХАМАС і Хесболла. Протистояння двох країн загострюється до такої міри, що сьогодні не можна виключити повномасштабного військового конфлікту між ними, як складно і розраховувати на його швидке згасання навіть при впливовому посередництві третіх країн.

Проаналізувавши відносини Ірану та Ізраїлю в сучасному світі можна прийти до висновку, що Ірано-Ізраїльські відносини це досить складна і довгий взаємодія двох країн. На даний момент держави знаходяться в стані,

готовому до військових дій. Єдине, що стримувало і стримує Іран та Ізраїль від подібного результату, це, скоріш за все, усвідомлення Іраном брак сил для протистояння Ізраїлю.

4. Виявлено, що в рівній мірі можна припускати, що Туреччина навряд чи стане повноцінним компонентом Ірано-Сирійської осі. Інтереси Анкари, включаючи триваюче економічне процвітання, на якому тримається влада Ердогана, глибоко вкоренилися у відносини з Європою і Сполученими Штатами, тому, ймовірно, Туреччина не стане активним партнером Ірану і Сирії, але спробує використовувати свої відносини з цими країнами для зміцнення своїх міжнародних позицій, при тому Туреччина не стане прагнути відмовитися від ідеї не приймати залицяння з Вашингтона, Парижа і Берліна.

З дослідження подій видно, що вектор розвитку ізраїльсько-египетських відносин, не дивлячись на всі перешкоди об'єктивного і суб'єктивного характерів, зберіг і до сьогоднішнього дня свою генеральну спрямованість на співпрацю в областях, які мають ключове значення в умовах «гарячого» регіону: безпека, протидія іранському проникненню, інфраструктурні зв'язки, прикордонна торгівля, обмін даними між розвідками двох країн.

Виявлено, що відносини Ізраїлю та країн Перської затоки дійсно мають свій позитивний розвиток, не дивлячись на відсутність офіційного визнання Ізраїлю цими країнами. Як виявилось в ході дослідження, необхідність таких взаємин є об'єктивною і дозволяє створити прийнятну систему безпеки у регіоні на основі неофіційних контактів і непротокольних рішень. При цьому військова та політична міць Ізраїлю, поряд з демократичними основами його політичного устрою, стають затребуваним фактором у побудові регіональних систем безпеки серед країн, які далекі від офіційного визнання Ізраїлю, але, у той же час, змушені проводити політику пом'якшення у взаєминах з ним для забезпечення власних політичних інтересів.

АНОТАЦІЯ

Мустіпан В. О. Близькосхідна політика Ізраїлю у постбіполярний період. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2020.

Регіональна політика Ізраїлю відрізняється різноплановістю та індивідуальністю підходів до кожного з регіональних політичних гравців. Історично склалося так, що вектори відносин з найбільш сильними у військовому сенсі країнами регіону в останні 30 років мали і періоди спрямованості в бік дружнього, і періоди конфліктного розвитку.

Серед таких нестабільних відносин, найбільш показові відносини з Ісламською Республікою Іран, Турецькою Республікою, Єгиптом і, частково, з абсолютистськими монархіями Аравійського півострова.

Іран. Відносини з Іраном в три останніх десятиліття будувалися на принципах ситуативної вигоди, яка для кожної зі сторін була своєю, але не співпадала з вигодою іншої сторони. Ця політика до моменту настання так званого посбіполярного світу була випробувана під час 8-ми річної ірано-іракської війни. У період цієї війни Ізраїль був тіншовим постачальником сучасного озброєння до Ірану. Іншим прикладом може служити відмова Ізраїлю вводити санкції проти Ірану, при тому, що на міжнародній арені саме Ізраїль виступає за введення санкцій іншими країнами. Ізраїлю вигідно не напружувати відносини настільки, що це могло б нашкодити численній єврейській діаспорі в Тегерані.

Взаємини двох країн на момент ісламської революції були близькі до дуже дружніх, потім таємно-партнерськими, якими зберігалися майже до 1992 року, і охололи до відверто ворожих в 1993 і до наших днів.

Туреччина. Відносини з Туреччиною, які настали за часів турецького президента Деміреля, можна назвати зразково-дружніми. Не було у обох

країн ближчого союзника і ділового партнера в регіоні, як друга з них. З приходом до влади партії, очолюваної Реджепом Ердоганом, відносини стали потроху (а іноді і різко) остигати і до 2015 року прийшли до відверто ворожих. При цьому країни не тільки зберегли дипломатичні відносини, а й надали громадянам один одного привілеї на своїй території, про що, втім, ніколи і ніде офіційно не заявлялося, але що завжди могли відчувати на собі турки в Ізраїлі і ізраїльтяни в будь-якому турецькому місті.

Крім того боку ще більше зміцнили співпрацю в області безпеки, перш за все - регіональної.

Єгипет. Відносини Ізраїлю і Єгипту в біполярний період завжди були вкрай напруженими, і країни нерідко доходили до військових дій. Зміни відбулися після підписання в 1979 році двостороннього мирного договору. З приходом до влади в Єгипті президента Анвара Садата відносини перейшли в добросусідські, громадяни обох країн і до сьогоднішнього дня переходять через кордон на іншу територію за внутрішніми посвідченнями особистості без будь-яких формальностей.

Періодичні ускладнення відносин, що виникаються, головним чином, у зв'язку з єгипетськими внутрішньополітичними подіями, в цілому не змогли їх по-справжньому зруйнувати і змінити їх статус, як "терпимих сусідських".

Країни затоки. Більшість країн Перської затоки до сьогоднішнього дня не визнають державу Ізраїль і не дозволяють громадянам Ізраїлю відвідувати свої території. Всього 10 років тому будь-яка країна Затоки завзято виступала проти Ізраїлю, і жодна з них не була готова до яких би то не було компромісів. Однак в останнє десятиліття молоді принци, які посіли важливі пости у внутрішній державній управлінській ієрархії, все частіше і наполегливіше стали говорити про необхідність налагодження відносин з Ізраїлем. Особливо актуальним відносини з потужним у військовому сенсі Ізраїлем стають для країн Перської затоки в останні роки в зв'язку з посиленням Іранського режиму і його зовнішньо-політичними амбіціями

регіонального лідера. Монархічні будинки Еміратів, Саудівської Аравії, Оману, Кувейту бачать в Ізраїлі одночасно і сильного потенційного воєнного партнера, і джерело найпередовіших технологій практично у всіх областях людської діяльності. Можна припустити, що в наступне десятиліття буде утворений новий арабо-ізраїльський політичний пул, який, можливо, нарешті, принесе справжній мир в цей багатостраждальний регіон.

Ключові слова: безпека, зовнішня політика Ізраїлю, постбіполярний період, Арабо-ізраїльський конфлікт.

SUMMARY

Mustipan V. O. Israel's Middle East policy in the post-bipolar period. – Manuscript. Graduate work for obtaining an educational degree «master». Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2019.

Israel's regional policy is characterized by diversity and individuality of approaches to each of the regional political players. Historically, the vectors of relations with the most militarily strong countries in the region in the last 30 years have had both periods of friendly direction and conflicts develop periods.

Among such unstable relations, the most demonstrative are relations with the Islamic Republic of Iran, the Republic of Turkey, Egypt and, in somewhat, with the absolutist monarchies of the Arabian Peninsula.

Relations with Iran over the past three decades have been built on the principles of situational benefit, which was for each party its own and did not coincide with the benefit of the other party. At the time of the so-called post-bipolar peace, this policy had been approbated during the eight-year Iran-Iraq war. During this war, Israel was a shadow supplier of modern weapons to Iran. Another example is Israel's refusal to impose sanctions on Iran, despite the fact that in the international arena, Israel is in favor of imposing sanctions on Iran by other countries. It is advantageous for Israel not to strain relations so much that it could harm the large Jewish diaspora in Tehran.

Relations between the two countries to moment pre-time of the Islamic Revolution were close to very friendly, then hidden partnerships, which remained almost until 1992, and cooled down to openly hostile in 1993 and to this time.

Relations with Turkey, since under Turkish President Demirel, can be called exemplary and friendly. Both countries did not have a closer ally and business partner in the region than second of their. With the coming to power of the party led by Recep Tayyip Erdogan, relations began a little (and sometimes sharply) to cool down and by 2015 came to openly hostile. At the same time, the countries not only was having maintain of diplomatic relations, but also granted certain privileges on their territory for each other citizens, which, however, was never officially announced anywhere, but which could always experience the Turks in Israel and the Israelis in any Turkish city.

In addition, the parties further strengthened cooperation in the field of security, especially regional.

Israeli-Egyptian relations during the bipolar period have always been extremely tense, and countries often resorted to military action. The changes came after the signing of a bilateral peace treaty in 1979. With the coming to power of President Anwar Sadat in Egypt, relations have become good-neighborly, citizens of both countries to this day cross the border between these countries on internal identity cards without any formalities.

The periodic complications of relations, caused mainly by Egyptian domestic events, have generally failed to truly destroy them and change their status as "tolerant neighbors."

To this day, most Gulf countries do not recognize the state of Israel and do not allow Israeli citizens to visit their territories. Just 10 years ago, any Gulf country was zealously opposed to Israel on any occasion, and anyone from their was not ready for any compromise. However, in the last decade, young princes who have held important positions in the internal state hierarchy have become increasingly and persistently talking about the need to establish relations with Israel. Relations with the militarily powerful Israel have become especially

relevant for the Gulf countries in recent years in connection with the strengthening of the Iranian regime and its foreign policy ambitions of a regional leader. The monarchical houses of the Emirates, Saudi Arabia, Oman, and Kuwait see Israel as both a strong potential military partner and a source of the most advanced technologies in virtually all areas of human activity. It is to be expected that a new Arab-Israeli political pool will be formed in the next decade, which may finally bring real peace to this long-suffering region.

Keywords: security, Israeli foreign policy, post-bipolar period, Arab-Israeli conflict.